

Boforsarbetare om explosionen i Björkborn 1940

Ingvar Albinson (född 1915 intervjuad 1999)

Vi stod och jobbade. Det var på eftermiddagen och man kom och sa att vi fick gå hem. Det var vid 4-tiden.¹ Sedan var vi ute, jag hade sällskap med Ingrid, och vi gick framåt byn som det kallades.

Vi skulle inte direkt titta – så nära gick vi ju inte. Det small då och då och susa över Rävåskullen. Det var många ute. Vi var ändå upp i Hultsäter och tittade men visste inte vad som hänt bara att det smällde riktigt. Ambulanserna var iväg och körde hela tiden. Det fanns ju inte radio på samma sätt som nu.

Smällan hördes ända till Bofors. De som hade anhöriga i Björkborn bara stack iväg. Men de togs emot vid Herrgården – fick inte gå längre. Ambulansen stod där minns jag.

Albin – min far - var med i byggnadslaget och de fick inte gå hem. Man trodde det skulle smälla ändå mer – en jätteexplosion när hela nitroglycerinfabriken kunde gå i luften och då skulle byggnadslaget dit och röja upp. De fick stanna kvar där till 10 på kvällen. Då kom de sa att ”nu blir det inga mer smällar så nu får ni gå hem”. Så det var bara de gubbarna som var kvar i hela Boforsområdet.

Sorgligt var det för de anhöriga men vi andra tänkte väl inte så mycket på det där. Det hade ju smällt flera gången förut fast det inte var så många som gått åt. Jag minns inte att jag kände några.

Det där med panik var överdrivet – kanske på en del ställen men inte märkte jag något. Vi var ju bara vid Hultsäter och sedan hem till Ingrids föräldrar till kvällen och fick kaffe. Sedan gick jag tillbaka till Baggängen.

Det kom väl i radion men inte direkt som nu. Men otäckt var det ju. Mycket fönsterrutor gick. Glasmästarna hade fullt upp – mer än vad de behövde. Två firmor fanns det.

Alvar Vate (född 1915 intervjuad 1999)

Jag var på jobbet – hade eftermiddagsskift. Då small det, glas föll och takdelar ramlade ner. Folk gick hem undan för undan men jag var kvar. Men så tog jag och åkte hem till Aggerud. Då fick jag reda på att hemvärnet skulle rycka in och hjälpa till med något. Så jag klädde om till uniformen, tog vapnet och sedan tog jag cykeln och skulle åka ner igen. Jag visste inte riktigt vart jag skulle åka men då träffade jag en man som jobbat på Björkborn. Han var helt väck, å han slog med armarna – ”Ska du åka åt det hållet? Åk inte”, sa han. Men jag fortsatte ändå och träffade de andra hemvärnsmännen och vi låg då i grusgropen – där Nobelstadion är nu. Där låg vi först – för vi fick inte gå närmare. Det kom ju granater visslande över huvudet på oss och slog i stammarna upp på Rävåskullen – det hörde vi.

Men så småningom, framåt kvällen, fick vi flytta ner i en villa som låg efter vägen ner till Björkborn. Det var någon förman som bodde där. Där var vi några timmar innan vi fick tillstånd att gå in och hjälpa till. Det var vid midnatt ungefär och då var det bara småsmällar

¹ första explosionen inträffade ca 1515 (Rosvall)

kvar. Det var inga stora smällar. Där drog vi slangar åt brandkåren. Vi visste vad som hade hänt men vi visste inte detaljerna.

Där inne då? Det första vi såg var ett tåg med flera vagnar som var lastade med bomull. De brann allihop. Det brann flera veckor sedan, tror jag. De var ju så kompakta. Men det var inget farligt då när vi fick gå in. Vi jobbade där framåt morgontimmarna och hjälpte brandkåren till det blev ljust.

Det var inget tal om sabotage. Och inte såg vi då på natten vad som egentligen hade försvunnit – jag kände ju inte till Björkborn invändigt. Det var ju naturligtvis kåkar borta och det var ingen belysning. Men det var ju inte så dramatiskt tyckte jag.

Vi hörde alla smällar. Den största var innan jag åkte hemifrån. Det var någon timma efter som jag åkte ner.

Alla gick hem från Bofors – alla bara försvann. Jag var bland de sista som gick. Det var bara att gå hem det. Jag blev ju nästan ensam därnere. När jag fick höra att hemvärnet skulle vara med så nappade jag ju på. Då var jag 25 år.

Intervjuerna spelades in för Värmlands Brandhistoriska Klubb 1999 av Björn Albinson (son till Ingvar). Alvar och Ingvar var kusiner.